

BİLGİ KAYNAKLARININ DENETİM MESLEĞİ VE DENETÇİLER HAKKINDAKİ BASMAKALIP DÜŞÜNCELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doç. Dr. Kadir GÖKOĞLAN¹

ÖZET

Denetim faaliyetleri gün geçtikçe zorunluluğu artan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu zorunluluk denetim kalitesinin artışı beraberinde getirmektedir. Denetim kalitesinin artırılmasında birinci derecede sorumlu kişiler denetçilerdir. Denetçilerin mesleki imajı, faaliyetleri ve eğitimi bu konuda büyük önem arz etmektedir. Denetim kalitesinin güçlendirilmesi adına daha bağımsız standart belirleme ve gözetim süreçlerini kurumsallaştırmaya yönelik önemli adımlar, Enron sonrası dönemde açıkça görülmektedir. Denetim kalitesinin artırılması ve imajın yeniden kazanılması arayışı, daha önce değer katma kavramlarına odaklanmış olan dış denetimle ilişkili söylemde bir kaymaya işaret etmektedir. Bu çalışmanın amacı muhasebe ve vergi uygulamaları öğrencilerinin denetim mesleğine yönelik kariyer planlamaları, denetim mesleği hakkındaki genel bilgiler ve denetim mesleğine yönelik düşüncelerin belirlenmesidir. Bu düşünceler belirlenirken öğrencilerin denetim mesleğine ilişkin bilgi kaynaklarının neler olduğu, bu kaynakların öğrencilerin duygu ve düşüncelerine etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Dicle Üniversitesi Diyarbakır Sosyal Bilimler MYO Muhasebe ve Vergi bölümü öğrencilerine yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sonucunda öğrencilerin denetim faaliyetlerine ve denetçilere yönelik yeterli düzeyde bilgilerinin olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin denetim faaliyetleri ve denetçilere yönelik bilgi kaynaklarının sosyal medya, aile/arkadaş çevresi ve akademik eğitim olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler belirlenen bilgi kaynaklarından denetim mesleğine ve denetçilere yönelik olumlu veya olumsuz düşünce veya ifadelerden yüksek düzeyde etkilendikleri belirlenmiştir. Sosyal medya veya aile/arkadaş çevresinde bilinçsiz ve eğitimsiz kişiler tarafından yapılan yorum veya yayınlar öğrencilerin denetim mesleğine yönelik olumsuz tavır sergilemelerine neden olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetim, Denetçi, Basmakalıp Düşünceler

Jel Kodları: M40, M42, M49

¹ Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı, E-mail: kadir.gokoglan@dicle.edu.tr, ORCID: [0000-0001-6397-8477](https://orcid.org/0000-0001-6397-8477)

THE EFFECT OF INFORMATION RESOURCES ON STEREOTYPES ABOUT THE AUDITING PROFESSION AND AUDITORS

ABSTRACT

Audit activities appear as a concept of increasing necessity day by day. This necessity brings along the increase in audit quality. The persons primarily responsible for increasing audit quality are auditors. Professional image, activities and training of auditors are of great importance in this regard. Important steps towards institutionalising more independent standard setting and oversight processes in order to strengthen audit quality are clearly seen in the post-Enron period. The quest for enhancing audit quality and restoring image points to a shift in the discourse on external audit, which was previously focussed on value-adding concepts.

The aim of this study is to determine the career plans of accounting and tax practice students towards the auditing profession, general information about the auditing profession and their thoughts about the auditing profession. While determining these thoughts, it is aimed to determine the sources of information about the audit profession and the effects of these sources on students' feelings and thoughts. For this purpose, a face-to-face questionnaire was applied to the students of Dicle University Diyarbakır Social Sciences Vocational School Accounting and Tax Department.

As a result of the study, it was determined that students have sufficient knowledge about audit activities and auditors. It was determined that students' sources of information about audit activities and auditors are social media, family/friend circle and academic education. It was determined that students were highly affected by positive or negative thoughts or expressions about the audit profession and auditors from the identified information sources. It is thought that comments or publications made by unconscious and uneducated people in social media or family/friend circle cause students to have a negative attitude towards the audit profession.

Keywords: Audit, Auditor, Stereotypes.

Jel Codes: M40, M42, M49

1. GİRİŞ

En iyi profesyonel kişileri seçmek ve istihdam sağlamak, kuruluşların hayatta kalması ve başarısı için anahtardır (Durocher vd., 2016). Bu özellikle giderek karmaşıklaşan hizmetlerinin sağlanması için gereken yüksek teknik ve mesleki yeterlilik nedeniyle muhasebe mesleği için geçerlidir (Daoust, 2020). Nitelikli muhasebeci havuzu daralmaya devam ettikçe bu durum daha da önem kazanmaktadır (Durocher vd., 2016). Muhasebe literatürü dikkate alındığında, muhasebecilerin sıkıcı, muhafazakar ve sıkıcı olarak temsil edildiğini ortaya koymaktadır (Smith & Jacobs, 2011; Miley & Read, 2012; Picard vd., 2014; Richardson vd., 2015; Gökoğlan ve Çemberlitaş, 2022; Gökoğlan ve Kök, 2022; Gökoğlan vd., 2022). Muhasebecilerin bu olumsuz görüşü, muhasebe mesleğine ait olma konusundaki ilgi eksikliğini artırmaktadır (Durocher vd., 2016; Richardson vd., 2015). Muhasebeciler, geleneksel muhasebe klişesine karşı çıkmak için işyeri içinde ve dışında çeşitli işyeri dramatisasyonu, idealleştirme ve gizemleştirme stratejileri kullanırlar. Ayrıca, genel yaşam değerlerinin bir alt kümesi olan profesyonel bir kimlik geliştirmeye çalışırlar (Parker & Warren, 2017). Ancak bu geleneksel bakış açısı muhasebecileri güvenilir ve etik, güvenilir ve profesyonel bireyler olarak da temsil etmektedir (Caglio vd., 2018; Richardson vd., 2015).

Denetim kalitesinin güçlendirilmesi adına daha bağımsız standart belirleme ve gözetim süreçlerini kurumsallaştırmaya yönelik önemli adımlar, Enron sonrası dönemde açıkça görülmektedir. Denetim kalitesinin artırılması ve imajın yeniden kazanılması arayışı, daha önce değer katma kavramlarına odaklanmış olan dış denetimle ilişkili söylemde bir kaymaya işaret etmektedir (Knechel, 2007, Peecher vd., 2007, Power, 2007). Denetim uygulamalarında halkın güveninin kaybı, denetimin yeni temsilcilerinin, mesleğin yeni ve geliştirilmiş izlenimlerinin yaratılmasında ve yönetilmesinde çok önemli hale gelmektedir.

Literatürde, denetim mesleğinin imajında bir değişiklik olduğu öne sürülmektedir. Denetim firmalarının ve denetim mesleğinin profesyonel kimliği genel olarak homojenlikten, çeşitlilik ve kapsayıcılığa doğru değiştiği yöndedir (Bujaki vd., 2018). Bu doğrultuda denetim hizmetlerinden memnuniyet düzeyinin artırılmasında firmanın görev süresi, denetim ofisinin bulunduğu yer ve denetçilerin kişisel özellikleri önemli bir kriter hale geldiğini göstermektedir (Cameran vd., 2010). Özellikle denetim firmaları en iyi müşterileri çekmek, iş üzerindeki yargı yetkisini genişletmek ve halkın mesleğe olan inancını sürdürme ve geliştirme konusunda önemli adımlar atması gerektiğinin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca halkın güvenini korumak, sadece mesleki saygınlığı korumak için değil, aynı zamanda muhasebenin bir meslek olarak statüsünün hayatta kalmasını sağlamak için de esastır (Carnegie & Napier, 2010).

Denetçi stajyerlerinin, yeterli teknik bilgiye sahip olmalarının yanı sıra, çalışma coşkusu, rekabet gücü ve uygun dış imaj gibi özellikler sergilemeleri beklenmektedir. Bu nedenle, bu bireyleri istihdam eden denetim firmaları, kamuya güvenilirliklerini işaret edecek uygun değerler, normlar ve davranışlar geliştirerek ve standartlaştırılmış iş uygulamalarını telkin ederek meşru denetim süreçlerini sosyal olarak inşa etme eğilimine girmektedirler (Westermann vd., 2015). Dahası, bu ve benzeri beklentiler, öğrenciler ve diğer potansiyel muhasebeciler mesleki değerlerin dürüstlük, bağımsızlık ve sorumluluk olarak temel alaka düzeyini reddedebileceğinden, denetim beklentisi boşluğunu artırabilir (Siddiqui vd., 2009). Dolayısıyla denetim firmaları ve denetçiler bu beklenti boşluklarını iyi ve gösterişli basmakalıp söz ve düşünceler çerçevesinde giderme eğilimine girmektedirler. Ayrıca yakınlık ve mesleğin bilgi düzeyi ve kaynağı, farklı grupların kalıplaşmış grupla olan ilişkilerinin doğasını ve bu konudaki algılarını etkileyebilir (Caglio vd., 2018). Örgün eğitim, öğrenciler için basmakalıp söz ve düşüncelerin ana kaynaklarından biridir, çünkü üniversite personelleri bir mesleğe belirli bir bakış açısını yansıtabilirler. Örneğin üniversitede ders veren eğitimcilerin tutum ve davranışları öğrenciler üzerinde olumlu veya olumsuz davranışlara sebep olabilmektedir. Bu durum öğrencinin bir meslek üzerinde farklı düşüncelere sevkine neden olacaktır. Aksoylu vd., (2018) çalışmalarında, üniversitelerin öğrencilerinin meslek tercihleri ile ilgili düşüncelerini ve algılarını bilmeleri, verdikleri eğitimin kalitesini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedirler. Dolayısıyla üniversiteler öğrencilerin mesleki kariyer gelişimine doğrudan etki edeceğinin bir göstergesidir. Apalı vd., (2019), çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin üniversitede aldığı eğitimlerin muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına bakış açılarını etkilediği sonucuna varmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI, ARAŞTIRMA SORULARININ VE HİPOTEZLERİNİN OLUŞTURULMASI

2.1. Basmakalıp Söz ve Düşünceler (Klişeler)

Denetim mesleği, şirketlerin piyasaya sundukları finansal bilgilerin güvenilirliğini garanti etmede bir temel taşıdır ve bu güvenilirlik, şirketlerin tüm paydaşları - hissedarları, yatırımcıları, alacaklıları ve finansal ve ekonomik istikrar için çok önemlidir. Bu nedenle, denetim kamu yararına çalışan bir meslektir ve kamu imajı ve itibarı konusunda özellikle hassastır (Rogers vd., 2005).

Lippmann (1922), belirli bir sosyal grup hakkında düşünürken akla gelen tipik resme atıfta bulunmak için basmakalıp söz ve düşünceler kavramını kullanan ilk kişidir (Espinosa-Pike vd., 2021). Basmakalıp söz ve düşünceler, sosyal ortamlarda faaliyet gösteren bilişsel, duyuşsal,

sosyo-motivasyonel ve kültürel mekanizmalardan etkilenir ve grup üyelerinin yeni durumlar karşısında beklenen davranışları hakkında beklentiler üretirler. Basmakalıp söz ve düşünceler, insanları gruplara ayırma eylemiyle, grup dışı üyelere maruz kalmak, ait olduğu gruba dayalı olumlu bir sosyal kimliği sürdürme motivasyonu ve klişenin sosyal aktarımı yoluyla oluşturulur (Wells, 2017). Klişeler, kamusal bir tutum oluşturmada ve doğru insanları mesleğe çekmede önemli bir rol oynamaktadır (Albu vd., 2011).

Muhasebe mesleğinin imajı, muhasebe mesleği ile toplum arasındaki etkileşimin bir parçası olarak görülebilir. Araştırmalar, profesyonel muhasebe derneklerinin ve muhasebe firmalarının, bireysel muhasebecilerin kimliğini ve genel olarak muhasebe mesleğinin imajını şekillendirmede kilit rol oynadığını göstermektedir (Carnegie ve Napier, 2010; Picard vd., 2014). Muhasebecilerin sıkıcı, muhafazakar ve sıkıcı olarak görüldüğünü ortaya koyan literatürde muhasebe klişeleri araştırılmıştır (Picard vd., 2014; Richardson vd., 2015; Gökoğlan ve Çemberlitaş, 2022; Gökoğlan ve Kök, 2022; Gökoğlan vd., 2022). Diğer çalışmalar, geleneksel muhasebecinin klişesinin hem olumlu hem de olumsuz özelliklere sahip olduğunu bulmuştur. Olumlu tarafı, geleneksel muhasebeci güvenilir ve etik, paraya dikkatli, titiz, güvenilir ve profesyonel olarak görülür. Olumsuz tarafı, çalışmalar geleneksel muhasebecinin donuk, sıkıcı ve renksiz, aşırı derecede paraya saplanmış, manipülatif, beceriksiz ve takıntılı olarak görüldüğünü bulmaktadır (Richardson vd., 2015; Caglio vd., 2018; Carnegie ve Napier, 2010; Daoust, 2020; Gökoğlan ve Çemberlitaş, 2022; Gökoğlan ve Kök, 2022; Gökoğlan vd., 2022). Öğrenciler muhasebe mesleğini genellikle saygın ve prestijli bir kariyer olarak algıladılar. Muhasebecilerin olumsuz algısı, muhasebecinin ve muhasebe görevlerinin algılanan kişisel özelliklerinden türetilen muhasebecinin imajının karmaşıklığından kaynaklanabilir (Wells, 2019).

2.2. Denetçiye Yönelik Basmakalıp Söz ve Düşünceleri Etkileyen Faktörler

Denetçinin kamusal imajı üzerindeki basmakalıp söz ve düşüncelerin varlığını göz önünde bulundururken, basmakalıp söz ve düşüncelerin varlığını tanımlayan üç koşul olduğunu bulmuştur: grup, belirli özelliklerle kütleden ayırt edilmeli, diğer bazı özellikler gruba atfedilmeli ve gruba ait olan birini tanımlarken, basmakalıp özellikler ona tam olarak uygulanmalıdır. Böylece, muhasebecilerle ilgili bu özellikler klişeler olarak kabul edilebileceği düşünülmektedir. Basmakalıp söz ve düşünceler önemlidir, çünkü toplumun farklı gruplara karşı tutumunu temsil ederler (Carnegie & Napier, 2010), bu nedenle denetçiler ve muhasebeciler meslek kuruluşları bu sosyal algı ve sonuçları hakkında endişe duymaktadır.

Hiltebeitel vd., (2000), öğrencilerin kariyer beklentilerini önyargılı fikirlere dayanarak geliştirme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bu, öğrencilerin denetim hakkında sahip oldukları yanlış ve olumsuz algıların büyük olasılıkla muhasebe eğitimi alma ve alanda kariyer yapma konusundaki ilgilerini etkileyeceğini göstermektedir.

Bu doğrultuda muhasebe mesleği, dış paydaşların gözünde imajını yönetmek için bir dizi değişim stratejisi kullanmıştır (Carnegie ve Napier, 2010). Literatürde, gelecekteki denetçilerin sorumluluklarını ve gerçekleştirmeleri beklenen iş standardını anlamalarını sağlamanın bir yolu olarak denetçiler için eğitimin uygunluğunu öne sürmüştür (Siddiqui vd., 2009; Gökoğlan ve Çemberlitaş, 2022; Gökoğlan ve Kök, 2022; Gökoğlan vd., 2022). Bu anlamda, eğitimin denetçilerin görüşü ve faaliyetleri üzerinde etkili olması beklenmektedir. Mesleğe yakınlığın, denetim faaliyetlerine ve denetçilerin görevleri hakkında daha iyi bir bilginin basmakalıp söz ve düşünceleri etkileyebileceğini düşündürmektedir (Wells, 2019). Caglio vd., (2018), en güçlü olumsuz görüşlerin mesleğe yakın olmayan katılımcılar tarafından sergilendiğini bulmuştur.

Friedman ve Lyne (2001), basmakalıp söz ve düşüncelerin farklı kaynaklar tarafından üretilebileceğini, çeşitli medya aracılığıyla iletilebileceğini ve bir dizi ince farklı nüansla ilişkilendirilebileceğini öne sürmektedir.

Bu çalışmanın amaçlarından biri, denetim mesleği hakkındaki farklı bilgi kaynaklarının (örneğin aile ve arkadaşlar, medya, akademik eğitim) denetim üzerine basmakalıp söz ve düşünceleri nasıl etkilediğini analiz etmektir. İnsanlar birini bilerek bir denetçinin imajını veya klişesini oluşturabilirler. Bu, bir akraba veya arkadaş denetçi olduğunda olabilir. Bir denetçi ile doğrudan temas halinde olmak, denetçilerin çalışmaları ve kişisel özellikleri hakkında geniş bir bilgi sağlayabilir. Böyle bir durumda, görüntü veya klişe, bu profesyonelin tüm denetçileri temsil ettiği varsayımı altında, prototipe dayanarak oluşturulur. Bu nedenle aşağıdaki hipotezler önerilmektedir:

H₁: Denetim konusunda temel bilgi kaynağı olarak akraba veya arkadaş sahibi olmak ile denetim mesleğine ilişkin algı (kariyer, iş ve denetçi imajı) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Bir denetçi için basmakalıp söz ve düşünceleri oluşturmanın ikinci bir yolu, basın (Friedman ve Lyne, 2001), filmler veya TV dizileri (Dimnik ve Felton, 2006) ve edebiyat (Carnegie ve Napier, 2010). Bu çalışmada film, basın, edebiyat veya sosyal medya ayrımı yapmadan, genel olarak denetim mesleği hakkında bilgi kaynağı olarak medya dikkate alınmıştır. Önceki çalışmalar, medyada aktarılan muhasebeciye yönelik basmakalıp söz ve düşüncelerin çoğunun olumsuz olduğunu ve gözlemcilerin muhasebecilerin özelliklerine ilişkin algılarını etkilediğini göstermektedir. Gazete ve dergiler muhasebecileri muhafazakar ve kesin olarak ve çekici

olmayan ve donuk kişiliklere sahip olarak gösterir (Miley ve Read, 2012). Bununla birlikte, yeni nesiller ve özellikle Z kuşağı, medyaya önceki nesillere göre daha fazla maruz kalmaktadır ve sosyal medya platformları aracılığıyla etkileşim kurmak ve iletişim kurmak için kullanılmaktadır. Ana bilgi kaynakları basın veya filmler değil, yeni sosyal medyadır. Muhasebe firmaları, markalaşma ve pazarlama stratejileri aracılığıyla mesleklerinin olumlu bir imajını sunmak için sosyal ve profesyonel ağ sitelerine yönelmektedir (Daoust, 2020).

Önceki literatüre dayanarak, bu çalışma, denetim hakkında ana bilgi kaynağı olarak medyaya sahip olmanın basmakalıp söz ve düşünceler üzerinde olumlu veya olumsuz bir etkisi olup olmadığını tahmin edememektedir. Bu nedenle, aşağıdaki hipotez önerilmektedir:

H₂: Denetimin ana bilgi kaynağı olan sosyal medya ile denetim mesleğine ilişkin algı (kariyer, iş ve denetçi imajı) arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Denetim ile ilgili üçüncü bilgi kaynağı akademik eğitimidir. Öğrenciler arasında yapılan algı çalışmaları, muhasebe müfredatının muhasebecilere yönelik basmakalıp söz ve düşünceler üzerinde temel bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bulgular, öğrencilerin muhasebe ve muhasebeci imajlarını muhasebe çalışmalarından oluşturduklarını göstermektedir (Bekoe vd., 2018; Caglio ve Cameran, 2017).

Muhasebe öğrencilerinin aldıkları ilk mesleki dersi, öğrencilerin mesleğe ilişkin algılarını ve başarılı muhasebe kariyerleri için gerekli yetenek ve becerileri şekillendirmede önemli görülmüştür. Birçok çalışma, öğrencilerin muhasebe programlarının içeriğini genellikle kural ezberleme ve rutin kayıt gerektirecek şekilde algıladıklarını ve sıkıcı olduklarını göstermektedir (Byrne & Willis, 2005). Diğer araştırmalar, muhasebe konularından zevk almanın ve derslerden tatmin olmanın, muhasebe alanında kariyer yapma niyetinin önemli yordayıcıları olduğunu ortaya koymaktadır (Jackling ve Calero, 2006). Bekoe vd. (2018), daha önce muhasebeyle karşılaşan öğrencilerin olumlu bir muhasebe algısına sahip olduğunu bulmuştur. Bu nedenle, önceki literatürü göz önünde bulundurarak, aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H₃: Denetimin ana bilgi kaynağı olarak akademik eğitime sahip olmak ile denetim mesleğine ilişkin algı (kariyer, iş ve denetçilerin imajı) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₄: Muhasebe eğitiminden tatmin olma ile denetim mesleğine ilişkin algı (kariyer, iş ve denetçilerin imajı) arasında pozitif bir ilişki vardır.

3. METODOLOJİ

3.1. Örneklem ve Veri Toplama

Araştırmanın örneklemini muhasebe önlisans öğrencileri oluşturmaktadır. Bu örneklemin seçilmesinin iki nedeni vardır. İlk olarak ara eleman olarak yetişmelerinin yanında eğitimini

devam ettirmeleri durumunda geleceğin denetim elemanları olmaları muhtemeldir. Ayrıca meslek mensubu olarak yeni nesli temsil etmektedirler. İkinci olarak ise, denetim, denetçi vb. kavramlar hakkında bilgi sahibi olmalarıdır. Ayrıca denetçi veya denetime yönelik ön yargılarının olma olasılığı da dikkate alındığında bu çalışmada denetim mesleğine yönelik net algılara sahip kişilerden seçilen bir örnekleme ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte meslek mensuplarının büyük bir bölümü muhasebe önlisans programından veya İİBF mezunu olanlardan oluştuğu bilinmektedir.

Bu çalışma Espinosa-Pike vd., (2021) tarafından gerçekleştirilmiş çalışmadan faydalanılarak anket formu oluşturulmuştur. Anket verilerinin elde edilmesiyle çalışma hipotezleri test edilmiştir. Ayrıca anket formunun dağıtımından önce iki farklı üniversite de öğrenci gruplarına pilot uygulama yapılmış ve bu gruplardaki geri dönüşler göz önüne alınarak anket formunda küçük değişiklikler yapılmıştır. Anket formu Diyarbakır Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerine dağıtılmıştır. Anket 2023-2024 öğretim yılının birinci döneminde, son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Anketler, dersler sırasında Google form sistemi aracılığıyla dağıtılmış ve yanıtlar doğrudan sistem aracılığıyla toplanmıştır. Yaklaşık 170 adet anket dağıtılmış ve toplam 156 adet kullanılabilir cevap elde edilmiş olup, bu oran yüzde 92'lik bir geri dönüş oranına tekabül etmektedir.

3.2. Anketler ve Değişkenlerin Ölçümü

Anketin ilk bölümünde, katılımcıların özellikleri hakkında genel sorular yer almaktadır. Katılımcılar, denetim dersini alıp almadıklarını ve denetçi olarak çalışan aile üyeleri veya arkadaşlarının olup olmadığını bildirerek denetim mesleğine ilişkin bilgi düzeylerini belirtmişlerdir. Anketler aynı zamanda öğrencilerin denetim bilgilerinin aileden veya arkadaşlardan, basın, filmler ve sosyal ağlar gibi medyadan ya da akademik eğitim sonucunda elde edilme derecesine ilişkin veriler de toplamıştır. Öğrenciler ayrıca aldıkları muhasebe dersinden memnuniyet derecelerini belirtmiştir. Ankette, denetim mesleğine ilişkin imaj ve algılarına ilişkin bir dizi kapalı uçlu soru sorulmuştur. Araştırmalar, denetim mesleğine ilişkin basmakalıp söz ve düşünceler (klişeler), denetçilerin kişisel özelliklerinin, yaptıkları işin içerdiği görevlerin ve mesleğin kendisinin bir sonucu olduğunu göstermektedir (Richardson vd., 2015; Wells, 2019; Espinosa-Pike vd., 2021).

Çalışmada bağımsız değişkenler olarak denetim faaliyetlerine ve denetçilere yönelik bilgi sahibi olma, arkadaş veya aileden biri tarafından denetim mesleğini tanıma, denetim mesleğine yönelik bilginin sosyal medya aracılığıyla elde edilmesi, yine denetim mesleğini akademik kariyer yaparken aldığı eğitimler doğrultusunda bilgi sahibi olma ve muhasebe derslerine

yönelik memnuniyet düzeyi olarak belirlenmiştir. Bağımlı değişkenler ise denetim faaliyetlerine ve denetim mesleğine ilişkin olarak katılımcıların mesleği profesyonel gelişime katkı sağlayan bir meslek olması, mesleğin zor olması, titizliğin ön planda olması, meslektaşların yalnız kalması, ilgi çekici bir meslek olması, denetçilerin yeteli seviyede olmaları, denetim faaliyetleri ve denetçilerin etik ilkelere uygunluğu ve denetim mesleğine yönelik olumsuz imaj olarak belirlenmiştir. Bu değişkenlerin belirlenmesinde literatürdeki diğer çalışmalar (Espinosa-Pike vd., 2021; Caglio vd., 2018; Gertsson vd., 2017; Richardson vd., 2015) ve güncel piyasa faaliyetlerinin takibi etkili olan faktörlerdir.

Denetçi basmakalıp söz ve düşüncelerini (klişesini) ölçmeye yönelik değişkenleri bulmak için yapılan literatür taraması, denetim mesleğinin çeşitli yönlerini yansıtan üç yaklaşımı ortaya çıkarmıştır: denetim mesleği veya kariyeri, denetçilerin işi ve denetçinin kendisi (Espinosa-Pike vd., 2021; Caglio vd., 2018; Gertsson vd., 2017; Richardson vd., 2015). Bu nedenle geliştirilen anket formu, denetim mesleğinin üç bileşenini ölçmektedir: kariyer olarak denetim, denetçilerin işi ve denetçilerin imajı.

3.2.1. Denetim Kariyeri

Bu ölçek, öğrencilerin denetimi profesyonel bir kariyer olarak algılamalarını yansıtır. Araç, denetim kariyerinin mesleki gelişim için sunduğu fırsatlarla ve bir denetim kariyerine ulaşmanın zorluğuyla ilgili 7 madde içermektedir. Bunlar, muhasebe ve denetimle ilgili akademik literatürde daha önce kullanılan araçlara göre seçilmiştir (Espinosa-Pike vd., 2021; Gertsson vd., 2017; McDowall ve Jackling, 2010).

3.2.2. Denetim İşİ

Bu ölçek, öğrencilerin denetçilerin yürüttüğü işe ilişkin algılarını değerlendirmek için tasarlanmıştır. Bu ölçek daha önceki çalışmalardan (Espinosa-Pike vd., 2021; Bekoe vd., 2018; Jackling vd., 2012) alınan 10 maddeyi içermektedir.

3.2.3. Denetçilerin İmajı

Bu ölçek, öğrencilerin denetçilerin imajlarına ilişkin algılarını ölçmüştür. Bu ölçek, muhasebeciye yönelik basmakalıp söz ve düşüncelere ilişkin önceki çalışmalara dayanan 16 madde içermektedir (Espinosa-Pike vd., 2021; Caglio ve Cameran, 2017). Katılımcılar, 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında değişen bir Likert ölçeğinde ölçülen üç bileşenin ifadelerine ne kadar katıldıklarını veya katılmadıklarını belirtmişlerdir.

3.3. Katılımcılara İlişkin Demografik Özellikler

Araştırmada 78 katılımcıya ait veriler analiz edilmiştir. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin demografik özellikler ve çalışma konusuna ilişkin istatistikî bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin İstatistik Bilgiler

Özellikler	%	N
Cinsiyet		
Bayan	69	108
Erkek	31	48
Yaş		
21 ve altı	67	104
22 ve üzeri	33	52
Denetim konusuna hakim olma		
Evet	27	42
Hayır	10	16
Kısmen	63	98
Denetçi olan aile üyeleri veya arkadaşların varlığı		
Evet	15	24
Hayır	84	132
Denetimin konusunu sosyal medya aracılığıyla bilme		
Evet	28	44
Hayır	37	58
Kısmen	34	54
Denetçiyi almış olduğum eğitimler sonucunda bilme		
Evet	81	126
Hayır	19	30
Toplam	100	156

Çalışmanın katılımcılarının çoğunluğunun bayan olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının 21 yaş ve altında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun denetim faaliyetleri konusunda kısmen bilgisinin olduğunu tespit edilmiştir. Katılımcıların sadece yüzde 12'sinin bir denetçi akrabası veya arkadaşının olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar genel olarak sosyal medya aracılığıyla denetim faaliyetlerini takip etmektedirler. Katılımcıların büyük çoğunluğunun üniversitede almış oldukları eğitimler sonucunda denetçiler hakkında bilgi sahibi olduklarını bildirmiştir.

Tablo 2: Denetim kariyeri için tanımlayıcı istatistikler

İfadeler	N	Ortalama	Standart Sapma
İfade 1	156	2.308	0.872
İfade 2	156	3.782	0.877
İfade 3	156	3.846	0.898
İfade 4	156	3.872	0.888
İfade 5	156	3.769	0.992
İfade 6	156	3.667	1.255
İfade 7	156	3.667	1.100
Ortalama	156	3.559	0.983
Cronbach's Alpha		0.78	

Çalışma kapsamında denetim kariyerine ilişkin belirlenen 7 ifadenin ortalama değeri 3.559 olarak tespit edilmiştir. Tablo 2'ye göre 4 nolu ifade en yüksek, 1 nolu ifade ise en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Katılımcılar denetim kariyeri için belirlenen ifadelere katıldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 3: Denetçilerin çalışmaları için tanımlayıcı istatistikler

<i>İfadeler</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
İfade 1	156	4.013	1.025
İfade 2	156	3.936	0.902
İfade 3	156	4.218	0.862
İfade 4	156	2.897	1.039
İfade 5	156	3.333	1.002
İfade 6	156	3.256	1.086
İfade 7	156	3.974	0.772
İfade 8	156	3.923	0.977
İfade 9	156	3.859	0.976
İfade 10	156	3.436	1.064
Ortalama	156	3.685	0.971
Cronbach's Alpha		0.82	

Çalışma kapsamında denetim çalışmalarına ilişkin 10 ifadeye katılımcılar tarafından verilen cevaplar doğrultusunda 3.685 ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Tablo 3'e göre en yüksek ortalama değer 3 nolu ifade olduğu, en düşük ortalama değer ise 4 nolu ifade olduğu görülmektedir. Genel olarak katılımcıların denetçilerin çalışmalarına yönelik olarak belirlenen ifadelerle katıldıkları belirlenmiştir.

Tablo 4: Denetçilerin imajı için tanımlayıcı istatistikler

<i>İfadeler</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
İfade 1	156	3.756	0.969
İfade 2	156	3.846	0.823
İfade 3	156	3.846	0.807
İfade 4	156	3.705	0.994
İfade 5	156	3.654	0.978
İfade 6	156	3.628	0.968
İfade 7	156	3.513	0.963
İfade 8	156	3.539	0.962
İfade 9	156	3.680	0.904
İfade 10	156	3.756	0.928
İfade 11	156	3.000	1.173
İfade 12	156	3.872	0.944
İfade 13	156	2.654	1.137
İfade 14	156	2.731	1.065
İfade 15	156	3.795	0.902
İfade 16	156	3.667	0.906
Ortalama	156	3.540	0.964
Cronbach's Alpha		0.93	

Çalışma kapsamında denetçilerin imajına yönelik 16 ifadeye katılımcılar tarafından verilen cevaplar doğrultusunda 3.540 ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Tablo 4'e göre en yüksek ortalama değer 12 nolu ifade olduğu, en düşük ortalama değer ise 13 nolu ifade olduğu görülmektedir. Genel olarak katılımcıların denetçilerin çalışmalarına yönelik olarak belirlenen ifadelerle katıldıkları belirlenmiştir.

3.4. Çalışmanın Hipotezlerin Test Edilmesi

Tablo 5: Tanımlayıcı istatistikler ve t-testi sonuçları

<i>Değişkenler</i>	<i>Ort.</i>	<i>Std. Sap.</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
<i>Bağımsız Değişkenler</i>						
Bilgi sahibi olma	2.351	0.882	1	3	23.612	.008
BSOK: Aile/Arkadaş	1.846	0.363	1	2	44.900	.017
BSOK: Sosyal Medya	2.064	0.795	1	3	22.927	.005
BSOK: Akademik Eğitim	1.192	0.396	1	3	26.547	.012
Muhasebe Derslerinden Memnuniyet	2.308	0.872	1	3	23.360	.031
<i>Bağımlı Değişkenler</i>						
Mesleki Gelişim	3.141	0.618	1	5	44.857	.001
Zorluk	3.808	0.926	1	5	36.291	.017
Titizlik/Sorumluluk	3.718	0.754	1	5	43.540	.015
Yalnızlık	3.539	0.715	1	5	43.696	.028
İlgi Çekicilik	3.846	0.790	1	5	42.954	.023
Yeterlilik	3.718	0.787	1	5	41.678	.003
Etik	3.148	0.878	1	5	35.039	.002
Olumsuz İmaj	3.282	0.754	1	5	38.435	.029

*BSOK = Bilgi sahibi Olma Kaynağı

Tablo 5 çalışma kapsamında belirlenen bağımlı değişkenler ile bağımsız değişkenlere yönelik istatistik veriler ile t-testi sonuçlarını göstermektedir. Tablo 5'e göre katılımcıların denetim mesleği hakkında geniş bir bilgiye sahip olduklarını düşünmektedirler. Ayrıca denetim mesleğine yönelik bilgilerin büyük oranla aile veya arkadaş çevresinden elde edinilen bilgiler olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte katılımcıların muhasebe derslerinden memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında belirlenen bağımlı değişkenler ile ilgili Tablo 5'e göre, öğrencilerin denetim kariyerini mesleki gelişim için fırsatlar sunan bir şey olarak görmekte kararsız kaldıklarını ortaya koymaktadır (ortalama değer "3-Kararsızım" ifadesine yakın olduğu). Bununla birlikte, öğrenciler denetim kariyerini de zor olarak algılamaktadır. Sonuçlar ayrıca, öğrencilerin denetçilerin çalışmalarının titiz olduğuna ve yüksek sorumluluk (3.718) gerektirdiğine ve ilgi çekici (3.846) olduğuna inandıklarını göstermektedir. Katılımcılar, denetçileri yalnız kişiler olarak görmektedir. Denetçilerin imajına verilen cevaplar, öğrencilerin denetçileri yeterli mesleki deneyime sahip olduğunu (3.718) fakat denetçilerin etik (3.148) davranma konusunda kararsız oldukları görülmektedir. Son olarak, öğrenciler denetçilere yönelik ne olumlu ne de olumsuz bir imaja sahip oldukları yanı kararsız kaldıkları görülmektedir.

Tablo 6: Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin Pearson korelasyon katsayıları ve anlamlılık düzeyleri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Mesleki Gelişim</i>	1	.433**	.421**	.443**	.257*	.456**	.398**	.248*	.096	-.018	.231*	.112**	.231*
<i>Zorluk</i>		1	.720**	.472**	.367**	.174	.069	.023	.086	-.012	.026	-.039**	.026
<i>Titizlik/Sor.</i>			1	.550**	.275*	.149	.092	.119	.022	-.113	-.064	.184**	.064**
<i>Yalnızlık</i>				1	.355**	.250	.218	.196	.043	-.027	-.040	.095**	.040

<i>İlgi Çek.</i>	1	.534**	.427**	.379**	.062	.052	-.175	-.153**	.175**
<i>Yeterlilik</i>		1	.782**	.573**	.222	-.017	-.061	-.198**	.061**
<i>Etik</i>			1	.672**	.157	.034	-.096	.160**	.096**
<i>Olumsuz İ.</i>				1	.197	.018	-.213	.120	.213
<i>Bil. Sah. Ol.</i>					1	-.109	.293**	.171**	.283**
<i>Aile/Ark.</i>						1	-.013	-.062	.013
<i>S. Medya</i>							1	.052**	0.88**
<i>A. Eğitim</i>								1	.052**
<i>Memnuniyet</i>									1

Not: *p<0.05; **p<0.01

Çalışma kapsamında belirlenen bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Tablo 6’da değişkenler için Pearson korelasyon katsayıları sunulmaktadır. Korelasyon matrisi, kariyer, iş ve denetçilerin imajının denetlenmesi ile ilgili sekiz bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri göstermektedir.

Tablo 6’ya göre korelasyon katsayılarına göre, mesleki gelişim değişkeni ile zorluk, titizlik/sorumluluk sahibi olmak, yalnızlık, ilgi çekici, mesleki tecrübe olarak yeterli ve etik kurallara uyma değişkenleri ile pozitif ilişkili olduğu görülmektedir. Mesleğe yönelik zorluk değişkeni ile titizlik/sorumluluk sahibi olmak, yalnızlık, ilgi çekicilik arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Titizlik/Sorumluluk sahibi olma değişkeni ile yalnızlık ve ilgi çekicilik arasında pozitif bir ilişki söz konusudur. Yalnızlık değişkeni ile ilgi çekicilik pozitif ilişkilidir. İlgi çekicilik değişkeni ile mesleki tecrübe olarak yeterli, etik kurallara uyma ve olumsuz görüş değişkenleri ile pozitif ilişkilidir. Etik değişkeni ile olumsuz imaj değişkeni pozitif ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Bilgi kaynağı olarak sosyal medya değişkeni ile mesleki gelişim arasında pozitif bir ilişki söz konusudur. Bilgi kaynağı olarak akademik eğitim ile bütün değişkenler arasında bir ilişki söz konusudur. Özellikle zorluk, ilgi çekicilik ve yeterlilik değişkenleri ile negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Muhasebe derslerinden memnun olma durumu ile zorluk, yalnızlık ve olumsuz imaj değişkenleri hariç diğer değişkenler ile pozitif bir ilişki vardır.

Tablo 7: Denetim kariyeri için regresyon sonuçları

<i>Bağımsız değişkenler</i>	Mesleki Gelişim		Zorluk	
	<i>Std B</i>	<i>SH</i>	<i>Std B</i>	<i>SH</i>
<i>Bilgi sahibi olma</i>	0.186**	0.086	0.127	0.132
<i>BK: Aile/Arkadaş</i>	-0.105	0.201	-0.192**	0.307
<i>BK: Sosyal Medya</i>	-0.163	0.087	0.098**	0.133
<i>BK: Akademik Eğitim</i>	0.145**	0.184	-0.104**	0.145
<i>Muhasebe Ders. Memnuniyet</i>	0.303**	0.198	0.145	0.295
<i>Yaş</i>	0.298	0.170	-0.374	0.260
<i>Cinsiyet</i>	0.303	0.176	0.194	0.286
Constant	2.824	0.583	4.143	0.391

F-değeri	3.843**	5.651**
Adj. R²	0.375	0.298
VIF ve T Değeri,	1.338 - 0.747	1.310 - 0.857
Not: *p<0.05; **p<0.01	*BK = Bilgi Kaynağı	

Tablo 7 denetim kariyerine yönelik olarak mesleki gelişim ve zorluk değişkenleri arasındaki regresyon sonuçlarını göstermektedir. Tablo 7'ye göre denetim faaliyetlerine ve denetçilere yönelik bilgi sahibi olma ile mesleki gelişim arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Bilginin kaynağı olarak akademik eğitim ile mesleki gelişim arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bilgi kaynakları ile herhangi bir ilişki tespit edilememiştir. Ayrıca muhasebe derslerinden memnuniyet ile mesleki gelişim arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Bilginin kaynağı olarak aile/arkadaş ve akademik eğitim değişkenleri ile zorluk değişkeni arasında istatistiksel olarak negatif ve anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca sosyal medya değişkeni ile zorluk değişkeni arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Tablo 7'ye göre bağımsız değişkenlerin varyasyonları mesleki gelişim değişkeni varyasyonunun yüzde 38'ini açıklamaktadır ($R^2=0.375$). Ayrıca bağımsız değişkenlerin varyasyonları zorluk değişkeni varyasyonunun yüzde 30'unu açıklamaktadır ($R^2=0.298$).

Tablo 8: Denetçi çalışmaları için regresyon sonuçları

<i>Bağımsız değişkenler</i>	<i>Titizlik/Sorumluluk</i>		<i>Yalnızlık</i>		<i>İlgi Çekicilik</i>	
	<i>Std B</i>	<i>SH</i>	<i>Std B</i>	<i>SH</i>	<i>Std B</i>	<i>SH</i>
<i>Bilgi sahibi olma</i>	0.230**	0.106	0.129	0.103	0.176**	0.110
<i>BK: Aile/Arkadaş</i>	-0.259	0.247	0.287	0.240	0.261**	0.255
<i>BK: Sosyal Medya.</i>	-0.389	0.107	-0.204	0.113	0.098**	0.188
<i>BK: Akademik Eğitim</i>	0.365**	0.226	0.419**	0.219	-0.305**	0.233
<i>Muhasebe Ders. Mem.</i>	0.285**	0.198	0.203	0.104	0.209**	0.110
<i>Yaş</i>	0.329	0.209	-0.448	0.203	-0.217	0.200
<i>Cinsiyet</i>	0.400	0.216	0.544	0.210	0.136	0.223
Constant	6.694	0.515	4.896	0.696	4.432	0.740
F-değeri	5.814**		5.602**		7.991**	
Adj. R²	0.259		0.229		0.300	
VIF ve T Değeri,	1.154 - 0.866		1.166 - 0.857		1.072 - 0.933	
Not: *p<0.05; **p<0.01	*BK = Bilgi Kaynağı					

Tablo 8 denetçi çalışmalarına yönelik olarak titizlik/sorumluluk, yalnızlık ve ilgi çekicilik değişkenleri arasındaki regresyon sonuçlarını göstermektedir. Tablo 8'e göre denetim faaliyetlerine ve denetçilere yönelik bilgi sahibi olma ile titizlik/sorumluluk ve ilgi çekicilik değişkenleri arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Bilginin kaynağı olarak akademik eğitim ile her üç bağımlı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bilginin kaynağı olarak aile/arkadaş ve sosyal medya ile ilgi çekicilik değişkeni arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca muhasebe derslerinden

memnuniyet ile titizlik/sorumluluk ve ilgi çekicilik değişkenleri arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Tablo 8'e göre bağımsız değişkenlerin varyasyonları titizlik/sorumluluk değişkeni varyasyonunun %26'sını açıklamaktadır ($R^2=0.259$). Bağımsız değişkenlerin varyasyonları yalnızlık değişkeni varyasyonunun yüzde 23'ünü açıklamaktadır ($R^2=0.229$). Ayrıca bağımsız değişkenlerin varyasyonları ilgi çekicilik değişkeni varyasyonunun yüzde 30'unu açıklamaktadır ($R^2=0.300$).

Tablo 9: Denetçi imajı için regresyon sonuçları

<i>Bağımsız değişkenler</i>	<i>Yeterlilik</i>		<i>Etik</i>		<i>Olumsuz İmaj</i>	
	<i>Std B</i>	<i>SH</i>	<i>Std B</i>	<i>SH</i>	<i>Std B</i>	<i>SH</i>
<i>Bilgi sahibi olma</i>	0.256**	0.106	0.326**	0.122	0.326**	0.102
<i>BK: Aile/Arkadaş</i>	0.171	0.248	0.123	0.284	0.136**	0.237
<i>BK: Sosyal Medya</i>	0.109	0.325	0.169	0.224	0.315**	0.105
<i>BK: Akademik Eğitim</i>	-0.489**	0.226	0.413**	0.259	0.160	0.217
<i>Muhasebe Ders. Mem.</i>	0.223**	0.107	0.173**	0.122	0.357	0.103
<i>Yaş</i>	0.209	0.200	0.145	0.240	0.212	0.201
<i>Cinsiyet</i>	-0.232	0.116	-0.131	0.248	0.104	0.207
Constant	3.727	0.718	3.596	0.822	6.743	0.688
F-değeri	5.183**		5.375**		4.985**	
Adj. R²	0.370		0.301		0.366	
VIF ve T Değeri,	1.068 - 0.932		1.418 - 0.899		1.679 - 0.905	
Not: * $p<0.05$; ** $p<0.01$	*BK = Bilgi Kaynağı					

Tablo 9 denetçi imajına yönelik olarak yeterlilik, etik ve olumsuz imaj değişkenleri arasındaki regresyon sonuçlarını göstermektedir. Tablo 9'a göre denetim faaliyetlerine ve denetçilere yönelik bilgi sahibi olma ile bütün bağımlı değişkenler arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Bilginin kaynağı olarak akademik eğitimin yeterlilik değişkeni ile negatif, etik değişkeni ile pozitif ve anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bilginin kaynağı olarak aile/arkadaş ve sosyal medya ile olumsuz imaj değişkeni arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca muhasebe derslerinden memnuniyet ile yeterlilik ve etik değişkenleri arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Tablo 9'a göre bağımsız değişkenlerin varyasyonları yeterlilik değişkeni varyasyonunun yüzde 37'sini açıklamaktadır ($R^2=0.370$). Bağımsız değişkenlerin varyasyonları etik değişkeni varyasyonunun yüzde 30'unu açıklamaktadır ($R^2=0.301$). Ayrıca bağımsız değişkenlerin varyasyonları ilgi olumsuz görüş değişkeni varyasyonunun %37'sini açıklamaktadır ($R^2=0.366$).

Genel olarak hipotezler dikkate alındığında hem H_1 hipotezi hem de H_2 hipotezi zorluk, ilgi çekicilik ve olumsuz imaj değişkenleri açısından kabul edilirken, diğer değişkenler açısından reddedilmiştir. H_3 hipotezi sadece olumsuz imaj değişkeni hariç bütün değişkenler açısından kabul edilmiştir. Son olarak H_4 hipotezi mesleki gelişim, titizlik/sorumluluk, ilgi çekicilik,

yeterlilik ve etik değişkenleri açısından kabul edilirken, diğer değişkenler açısından reddedilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Denetçilerin raporu piyasanın güveni için kilit bir faktör olmasından dolayı denetçi imajının dolaylı yollardan etkisi söz konusudur. Özellikle son dönemlerdeki hileli finansal raporlamalar ve dolandırıcılıklar denetçilerin toplumsal olarak olumsuz imaj oluşturmalarına neden olmuştur. Bu doğrultuda çalışma üniversite öğrencilerinin denetçilere, elde edilen bilgi kaynaklarına göre bakış açısının belirlenmesi, denetçilerin imajı ve denetçilere ilişkin basmakalıp söz ve düşünceler ve bunların varyasyonları hakkındaki algılarını analiz etmeyi amaçlamıştır.

Yapılan analizler sonucunda katılımcı öğrencilerin denetim mesleği hakkında yeterli ve geniş bir bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir. Özellikle sahip olunan bilginin kaynağının öncelikle aile veya arkadaş çevresinden elde edinildiği belirlenmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin aile bireylerinden veya arkadaş evresindeki iletişim sonucunda denetim mesleği ve denetçiler hakkında olumlu veya olumsuz bilgiler doğrultusunda bir algı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ailelerinden veya arkadaş çevresi denetime bakış açıları öğrencilerin bakış açısını etkilemiştir. Öğrenciler genellikle muhasebe derslerinden memnun olduklarını bildirmiştir. Dolayısıyla bu memnuniyet denetim mesleğine ve denetçilere bakış açılarının pozitif yönlü olmasında etkili olacaktır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin kariyer düşüncelerinde denetim mesleğini seçmeleri konusundaki düşüncelerinde bir kararsızlık olduğu belirlenmiştir. Bu kararsızlığın nedeninin aile veya arkadaş çevresindeki denetim mesleğine yönelik olumsuz düşüncelerin etkisi büyüktür. Ayrıca öğrencilerin denetim mesleğinin zor bir meslek olduğunu, denetim çalışanlarının titiz davranmak zorunda oldukları ve sorumluluk düzeylerinin yüksek olması gerektiğini düşünmektedirler. Denetçilerin mesleki deneyim ve tecrübe olarak yeterli seviyelerde olduğunu düşünene öğrenciler mesleki etik davranışlar konusunda bir kararsızlık yaşamaktadırlar.

Çalışmaya katılan öğrenciler kariyer yapmayı planladıkları denetim mesleğine yönelik bilgilerin kaynağında almış oldukları akademik eğitimin mesleki gelişimlerine katkı sağlayacağını düşünmektedirler. Öğrenciler denetim faaliyetlerine yönelik olarak titizliğin ön planda olduğu, sorumluluk düzeyinin yüksek olduğu ve denetim mesleğinin ilgi çekici olduğunu düşünmektedir.

Dolayısıyla üniversite eğitimi süresince hem akademik personelin hem de alınan eğitimin denetim mesleğini yapma konusunda öğrencileri olumlu etkilediği tespit edilmiştir. Fakat aile

veya arkadaş çevresinin denetim mesleğini yapma konusunda öğrenci üzerinde olumsuz düşünceler oluşmasında etkili olmuştur. Bununla birlikte sosyal medya aracılığıyla elde edilen bilgiler öğrencilerin denetim mesleğine yönelik düşüncelerini etkilediği görülmektedir. Özellikle sosyal medyada denetim mesleğinin yapılmasının zor olduğu, sorumluluk düzeyinin çok yüksek olduğu ve etik ilke ve kurallara uyum konusunda yetersiz oldukları konusunda mesleğe yönelik olumsuz düşüncelerin öğrencileri negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin bu ve benzeri gerçeği yansıtmayan veya mesleğin imajını zedeleyici sosyal medya başta olmak üzere aile ve arkadaş çevresinden elde edilen bilgilerin gerçek ve doğru bilgileri öğrencilere sunma işi akademisyenlere düşmektedir. Dolayısıyla üniversitelerde görev yapan akademik personelin mesleki anlamda kendilerini geliştirmeleri önem arz etmektedir. Ayrıca sosyal medyada mesleğin imajını zedeleyecek yayın, paylaşım veya tartışmaların engellenmesi ve gerçek bilgilerin uzman kişiler tarafından sunulmasının sağlanması konusunda mesleki kurum ve kuruluşlara büyük görevler düşmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksoylu, S., Boztosun, D., Baraz, E.H. & Altınışik F. (2018). "Muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları". *Business and Organization Research*. Safranbolu/Karabuk (International Conference) 12th-14th September.
- Albu, N., Albu, C.N., Gîrbină, M.M. & Sandu, M.I. (2011). "A framework for the analysis of the stereotypes in accounting". *International Scholarly and Scientific Research and Innovation*, 5(5), 732-736.
- Apalı, A., Ertürk. Ş. & Acun. Ö. (2019). "Muhasebe eğitimi alan ve almayan öğrencilerin muhasebe mesleği ve muhasebe meslek mensuplarına karşı bakış açılarının karşılaştırmalı incelenmesi: SDÜ örneği". *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 15(3). 387-400.
- Bekoe, R.A., Owsu, G.M.Y., Ofori, C.G., Essel-Anderson, A. & Welbeck, E.E. (2018). "Attitudes towards accounting and intention to major in accounting: a logistic regression analysis". *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 8(4), 459-475.
- Bujaki, M., Durocher, S., Brouard, F., Neilson, L. & Pyper, R. (2018). "Protect, profit, profess, promote: Establishing legitimacy through logics of diversity in Canadian accounting firm recruitment documents", *Canadian Journal of Administrative Sciences / Revue Canadienne Des Sciences de L'administration*, 35(1), 162-178.
- Byrne, M. & Willis, P. (2005). "Irish secondary students' perceptions of the work of an accountant and the accounting profession". *Accounting Education*, 14(4), 367-381. doi:10.1080/06939280500346003
- Caglio, A. and Cameran, M. (2017). "Is it shameful to be an accountant? GenMe perception(s) of accountants' ethics". *Abacus*, 53(1), 1-27.
- Caglio, A., Cameran, M. & Klobas, J. (2018). "What is an accountant? An investigation of images". *European Accounting Review*, 28(5), 849-871.
- Cameran, M., Moizer, P. & Pettinicchio, A. (2010). "Customer satisfaction. corporate image. and service quality in professional services". *The Service Industries Journal*. 30(3). 421-435. DOI: 10.1080/02642060802236111
- Carnegie, G. D. & Napier, C. J. (2010). "Traditional accountants and business professionals: portraying the accounting profession after Enron". *Accounting, Organizations & Society*. 35(3). 360-376.

- Daoust, L. (2020). "Playing the big four recruitment game: The tension between illusion and reflexivity". *Critical Perspectives on Accounting*, 66, Elsevier. DOI: 10.1016/j.cpa.2019.04.002
- Dimnik, T. & Felton, S. (2006). "Accountant stereotypes in movies distributed in North America in the twentieth century". *Accounting, Organizations and Society*, 31(2), 129-155.
- Durocher, S., Bujaki, M. & Brouard, F. (2016). "Attracting Millennials: Legitimacy management and bottom-up socialization processes within accounting firms". *Critical Perspectives on Accounting*, 39, 1-24.
- Friedman, A. & Lyne, S. (2001). "The beancounter stereotype: towards a general model of stereotype generation". *Critical Perspectives on Accounting*, 12(4), 423-451.
- Gertsson, N., Sylvander, J., Broberg, P. & Friberg, J. (2017). "Exploring audit assistants' decision to leave the audit profession". *Managerial Auditing Journal*, 32(9), 879-898.
- Gökoğlan, K. ve Çemberlitaş, İ. (2022). "Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleği hakkındaki metaforik algıları". *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*. 12(2). 676-690.
- Gökoğlan, K. ve Kök, M. (2022). "Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe dersi hakkındaki metaforik algıları: Dicle Üniversitesi İİBF örneği". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 19(2). 807-824. Doi:10.33437/ksusbd.874745
- Gökoğlan, K., Bilen, A., Köseer, E. (2022). "İşletmelerin muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına bakış açılarının değerlendirilmesi üzerine bir çalışma". *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*. 6(1):63-76.
- Hiltebeitel, K.M., Leaby, B.A. & Larkin, J.M. (2000). "Job satisfaction among entry-level accountants". *The CPA Journal*, 70(5), 76-78.
- Jackling, B. & Calero, C. (2006). "Influences on Undergraduate Students' Intentions to become Qualified Accountants: Evidence from Australia". *Accounting Education: An International Journal*, 15, 419-438.
- Jackling, B., de Lange, P., Phillips, J. & Sewell, J. (2012). "Attitudes towards accounting: differences between Australian and international students". *Accounting Research Journal*, 25(2), 113-130.
- Knechel, W.R. (2007). "The business risk audit: Origins, obstacles and opportunities". *Accounting, Organizations and Society*. 32(4-5). 383-408.

- Espinosa-Pike, M., Aldazabal, E. & Barrainkua, I. (2021). "Undergraduate business students' perception of auditing: impact of proximity and knowledge on auditors' stereotype". *Managerial Auditing Journal*, 36(5), 699-723.
- McDowall, T. & Jackling, B. (2010). "Attitudes towards the accounting profession: an Australian perspective". *Asian Review of Accounting*, 18(1), 30-49.
- Miley, F. & Read, A. (2012). "Jokes in popular culture: The characterisation of the accountant". *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 25(4). 703–718. doi:10.1108/09513571211225105
- Parker, L.D. & Warren, S. (2017). "The presentation of the self and professional identity: countering the accountant's stereotype". *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 30(8). 1895-1924. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-09-2016-2720>
- Peecher, M.E., Schwartz, R. & Solomon, I. (2007). "It's all about audit quality: Perspectives on strategic systems auditing". *Accounting, Organizations and Society*. 32. 463-485.
- Picard, C.F., Durocher, S. & Gendron, Y. (2014). "From meticulous professionals to superheroes of the business world. A historical portrait of a cultural change in the field of Accountancy". *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 27 No. 1, pp. 73-118.
- Power, M. (2007). "Business risk auditing - Debating the history of its present". *Accounting, Organizations and Society*. 32(4-5). 379-382.
- Richardson, P., Dellaportas, S., Perera, L.y. & Richardson, B. (2015). "Towards a conceptual framework on the categorization of stereotypical perceptions in accounting". *Journal of Accounting Literature*, 35, 28-46.
- Rogers, R. K., Dillard, J. & Yuthas, K. (2005). "The accounting profession: Substantive change and/or image management". *Journal of Business Ethics*. 58(1-3). 159–76.
- Siddiqui, J., Nasreen, T. & Choudhury-Lema, A. (2009). "The audit expectations gap and the role of audit education: The case of an emerging economy". *Managerial Auditing Journal*, 24(6), 564-583.
- Smith D., & Jacobs, K. (2011). "Breaking up the sky: The characterisation of accounting and accountants in popular music". *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 24(7). 904–931. doi:10.1108/09513571111161648
- Wells, P.K. (2017). "A comment on the paper the accountant: a character in literature and an agenda for research on the accountant stereotype". *Meditari Accountancy Research*, 25(1), 28-36.

- Wells, P.K. (2019). “How does contact with accountants influence perceptions of accounting”. *Accounting Education*, 28(2), 127-148.
- Westermann. K.D., Bedard. J.C. & Earley C.E. (2015). “Learning the “Craft” of auditing: A dynamic view of auditors' on-the-job learning”. *Contemporary Accounting Research*. 32(3). 864-896.